

Podróże w czasie
WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY
KLASA VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ
Propozycja

Poniższy zestaw wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny uwzględnia planowane osiągnięcia ucznia w zakresie wiedzy i umiejętności zawarte w rozkładzie materiału i planie wynikowym zintegrowanym z serią *Podróże w czasie*. Zestaw ten to jedynie propozycja. Nauczyciel może wykorzystać przedstawiony podział wymagań w swojej pracy dydaktycznej lub zmodyfikować go tak, by w pełni odpowiadał on specyfice klasy i indywidualnym możliwościom uczniów, z którymi pracuje.

Niniejsza propozycja została dostosowana do zmian w podstawie programowej ogłoszonych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w czerwcu 2024 r.

TEMAT LEKCJI	WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
1. Wielkie odkrycia geograficzne	Uczeń zna: • datę: 1492 • postać: Krzysztofa Kolumba • przykłady roślin i zwierząt sprowadzonych z Ameryki do Europy i odwrotnie Uczeń rozumie: • pojęcie: Indianie • na czym polega znaczenie odkrycia Ameryki oraz drogi morskiej do Indii	Uczeń zna: • daty: 1498, 1519–1522 • postacie: Vasco da Gama, Ferdynanda Magellana Uczeń rozumie: • pojęcie: kolonia • znaczenie przypraw korzennych dla Europejczyków • na czym polega znaczenie wyprawy Ferdynanda Magellana Uczeń potrafi:	Uczeń zna: • nazwy cywilizacji amerykańskich podbitych przez Europejczyków Uczeń rozumie: • pojęcia: przyprawy korzenne, karawela, karaka • wpływ pojawienia się Turków osmańskich na handel Europy z Indiami Uczeń potrafi: • dostrzec trudności, jakie musieli pokonać Europejczycy, aby	Uczeń zna: • datę: 1453 • wynalazki, które umożliwiły odbywanie podróży oceanicznych Uczeń rozumie: • pojęcie: Daleki Wschód • z czego mogą wynikać różnice w podejściu do znaczenia odkrycia Ameryki Uczeń potrafi: • przedstawić, w jaki sposób zmiany w nauce i technice umożliwiły	Uczeń rozumie: • pojęcie: ludobójstwo Uczeń potrafi: • uzasadnić twierdzenie, że Aztekowie stworzyli zaawansowaną cywilizację • dostrzec tragedię rdzennych mieszkańców Ameryki po przybyciu Europejczyków na kontynent

	Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego Europejczycy dążyli do znalezienia drogi morskiej do Indii • wyjaśnić, na czym polega różnica między celem wyprawy Kolumba a jej ostatecznym efektem	• wyjaśnić, dlaczego Europejczycy handlowali z Indiami • wskazać na mapie szlaki wypraw odkrywczych na przełomie XV i XVI w.	doprowadzić do wypraw oceanicznych • opisać odkrycia dokonane przez Krzysztofa Kolumba i Vasco da Gamę • wymienić najważniejsze skutki wielkich odkryć geograficznych z perspektywy Europejczyków i mieszkańców innych kontynentów	organizację wypraw oceanicznych • opisać przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana	
2. Renesans w Europie	Uczeń zna: • postać: Leonarda da Vinci Uczeń rozumie: • pojęcie: odrodzenie (renesans) • znaczenie wynalezienia druku	Uczeń zna: • postacie: Michała Anioła, Rafaela, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Mikołaja Kopernika, Galileusza Uczeń rozumie: • pojęcie: humaniści Uczeń potrafi: • wyjaśnić, czym się zajmowali humaniści • przedstawić dokonania wybitnych przedstawicieli renesansu • wskazać cechy charakterystyczne sztuki renesansu	Uczeń zna: • datę: ok. 1450 Uczeń rozumie: • pojęcia: człowiek renesansu, teleskop Uczeń potrafi: • wymienić czynniki, które zadecydowały o narodzeniu się humanizmu we Włoszech • dokonać charakterystyki wzorca osobowego człowieka renesansu • scharakteryzować stosunek humanistów do człowieka i religii	Uczeń zna: • ramy chronologiczne epoki odrodzenia (renesansu) Uczeń rozumie: • pojęcia: teoria geocentryczna, teoria heliocentryczna • istotę odkrycia dokonanego przez Kopernika Uczeń potrafi: • dostrzec różnice w sposobie widzenia człowieka i świata w epoce średniowiecznej i w renesansie • porównać średniowieczne i nowożytne poglądy na temat budowy wszechświata	Uczeń potrafi: • dostrzec związek między rozwojem renesansu a końcem średniowiecznego uniwersalizmu • argumentować w dyskusji dotyczącej znaczenia zmian, jakie zaszły w Europie w XV i XVI w.

3. Reformacja w Europie	Uczeń zna: • datę: 1517 • postać: Marcina Lutra Uczeń rozumie: • pojęcia: luteranizm (Kościół luterński), reformacja, kalwinizm (Kościół kalwiński) Uczeń potrafi: • wskazać obszary, na których rozwinęły się główne wyznania reformowane	Uczeń zna: • postać: Jana Kalwina Uczeń rozumie: • dlaczego ruch zapoczątkowany przez Lutra został nazwany reformacją Uczeń potrafi: • określić zasięg reformacji w Europie	Uczeń zna: • daty: 1555 • główne różnice między katolicyzmem a luteranizmem • postanowienie pokoju w Augsburgu Uczeń rozumie: • pojęcie: protestanci • przyczyny sukcesu luteranizmu w Niemczech Uczeń potrafi: • dostrzec rolę druku w rozpowszechnianiu informacji o poglądach Lutra	Uczeń zna: • datę: 1536 • główne założenia kalwinizmu Uczeń rozumie: • pojęcia: nepotyzm, kaznodzieja, Rzesza • związek między założeniami kalwinizmu a sytuacją materialną jego wyznawców Uczeń potrafi: • wyjaśnić okoliczności, w jakich doszło do reformacji • scharakteryzować poglądy Marcina Lutra i Jana Kalwina • przedstawić wpływ reformacji na sytuację w Niemczech	Uczeń potrafi: • przedstawić sytuację panującą w Kościele katolickim na przełomie XV i XVI w. • ocenić sposób zakończenia wojen religijnych w Niemczech • sformułować wniosek na temat możliwych reakcji Kościoła katolickiego na reformację • wyjaśnić, jakie ludzkie słabości sprawiły, że próba zreformowania Kościoła doprowadziła do wojen i przelewu krwi
4. Reforma Kościoła katolickiego	Uczeń zna: • postanowienia soboru trydenckiego Uczeń rozumie: • pojęcia: sobór trydencki, kontrreformacja	Uczeń zna: • postać: Ignacego Loyoli • cele istnienia zakonu jezuitów Uczeń rozumie: • pojęcia: jezuita (Towarzystwo Jezusowe), <i>Indeks ksiąg zakazanych</i> Uczeń potrafi: • wskazać przykłady dzieł, które znalazły się na <i>Indeksie ksiąg zakazanych</i>	Uczeń zna: • datę: 1534, 1542, 1545–1563, 1559 Uczeń rozumie: • pojęcia: Święte Oficjum, inkwizycja, kolegia jezuickie • na czym polega dwojakość znaczenia pojęcia kontrreformacja Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego niektóre dzieła znalazły	Uczeń zna: • postać: Giordano Bruna • przyczyny końca średniowiecznego uniwersalizmu Uczeń rozumie: • dlaczego humanizm i reformacja stały w sprzeczności ze średniowiecznym uniwersalizmem Uczeń potrafi:	Uczeń potrafi: • ocenić dokonania soboru trydenckiego • ocenić działalność inkwizycji oraz jezuitów • argumentować w dyskusji o sukcesie lub porażce działalności kontrreformacyjnej Kościoła katolickiego

			się na <i>Indeksie ksiąg zakazanych</i> - opisać okoliczności powstania zakonu jezuitów - przedstawić działalność jezuitów	- przedstawić działalność Świętego Oficjum - opisać przypadek Giordana Bruna i Galileusza - określić, w jakim stopniu sobór trydencki i inkwizycja zrealizowały cel, jakim było powstrzymanie reformacji	
Początki epoki nowożytnej (lekcja powtórzeniowa)					
Sprawdzian wiadomości					
5. Czasy zygmuntowskie	Uczeń zna: - datę: 1572 - postacie: Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta, Bony - ramy chronologiczne czasów zygmunto-wskich i złotego wieku Uczeń rozumie: - znaczenie pojęcia: złoty wiek Uczeń potrafi: - wyjaśnić, w czym przejawiał się złoty wiek w dziejach państwa polsko-litewskiego	Uczeń zna: - datę: 1525 - postać: Albrechta Hohenzollerna Uczeń rozumie: - pojęcie: hołd pruski Uczeń potrafi: - przedstawić okoliczności, w jakich wygasła dynastia Jagiellonów	Uczeń zna: - postać: Barbary Radziwiłłówny Uczeń potrafi: - opisać działalność królowej Bony - scharakteryzować politykę prowadzoną przez Zygmunta I Starego - wskazać na mapie najważniejsze wydarzenia związane z polityką prowadzoną przez Zygmunta I Starego i Zygmunta II Augusta	Uczeń zna: - daty: 1563–1570 Uczeń rozumie: - znaczenie hołdu pruskiego dla państwa polsko-litewskiego Uczeń potrafi: - przedstawić okoliczności wznowienia konfliktu między Polską a zakonem krzyżackim - omówić przebieg wojny polsko-krzyżackiej	Uczeń potrafi: - zinterpretować symbolikę obrazu <i>Hołd pruski</i> - ocenić politykę prowadzoną przez Zygmunta I Starego i Zygmunta II Augusta - uzasadnić, że okres panowania dwóch ostatnich Jagiellonów jest słusznie zaliczany do złotego wieku Polski i Litwy

6. Tolerancja religijna w Polsce	Uczeń rozumie: • znaczenie zdania: „Nie jestem królem waszych sumień” Uczeń potrafi: • wyjaśnić, co oznacza stwierdzenie: „państwo bez stosów”	Uczeń zna: • główne narodowości, religie i wyznania obecne na ziemiach Polski i Litwy w XV i XVI w. Uczeń rozumie: • pojęcie: tolerancja religijna Uczeń potrafi: • przedstawić postawy polskiej szlachty i duchowieństwa wobec reformacji	Uczeń rozumie: • pojęcia: kolegia jezuickie, arianie (bracia polscy), jidysz • przyczyny, które skłaniały mieszkańców Polski i Litwy do zmiany wyznania na luterzańskie i kalwińskie Uczeń potrafi: • dostrzec negatywne postawy wobec protestantów i katolików • przedstawić działalność zakonu jezuitów na ziemiach polskich • wymienić skutki działalności zakonu jezuitów na ziemiach polskich	Uczeń zna: • datę: 1564 Uczeń rozumie: • pojęcie: Sejm Czterech Ziem Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jaki wpływ na sytuację religijną Polski i Litwy miało wystąpienie Marcina Lutra • scharakteryzować politykę wyznaniową prowadzoną przez Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta	Uczeń potrafi: • omówić dzieje społeczności żydowskiej na ziemiach polskich • przedstawić dzieje innych narodowości i wyznań obecnych na ziemiach polskich w XVI w.
7. Gospodarka dawnej Polski	Uczeń zna: • przykłady towarów importowanych do Polski i eksportowanych z kraju Uczeń rozumie: • pojęcia: import, eksport, folwark, pańszczyzna, spichlerz • dlaczego Polskę nazywano spichlerzem Europy	Uczeń zna: • podziały społeczne wewnątrz stanu szlacheckiego Uczeń potrafi: • wskazać najważniejsze różnice w rozwoju gospodarczym Europy Zachodniej i Europy Wschodniej	Uczeń zna: • sposoby, za pomocą których szlachta powiększała folwarki Uczeń rozumie: • co spowodowało różnice w rozwoju gospodarczym między Wschodem i Zachodem Europy • motywy, którymi kierowała się szlachta, powiększając folwarki • z czego wynikała rola i znaczenie Gdańska w państwie polsko-litewskim	Uczeń zna: • datę: 1520 Uczeń rozumie: • pojęcia: system folwarczno-pańszczyźniany, spław zboża, flisacy Uczeń potrafi: • scharakteryzować gospodarkę państwa polsko-litewskiego • wyjaśnić, jaki wpływ na działania szlachty miało zjawisko drożenia żywności	Uczeń potrafi: • ocenić postępowanie szlachty wobec chłopów w XV i XVI w. • analizować symbolikę obrazu i wyciągać z niej wnioski na temat roli i pozycji Gdańska w państwie polsko-litewskim • dostrzec mocne i słabe strony Gdańska jako miasta portowego • wskazać mocne i słabe strony gospodarki państwa polsko-litewskiego w XV i XVI w.

			Uczeń potrafi: • dostrzec wpływ odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego i Gdańska na rozwój gospodarczy państwa • analizować dane statystyczne	• przedstawić relacje między szlachtą a chłopami • opisać los chłopów w XV i XVI w. • opisać, jak spławiano zboże do Gdańska	
8. Renesans w Polsce	Uczeń zna: • największe zabytki polskiego renesansu, w tym we własnym regionie • najważniejsze uczelnie na ziemiach polskich w epoce renesansu Uczeń rozumie: • pojęcie: włoszczyzna Uczeń potrafi: • przedstawić stosunek polskiej szlachty do warzyw	Uczeń zna: • postać: Stańczyka Uczeń potrafi: • opisać wygląd kaplicy Zygmuntowskiej i ratusza w Poznaniu	Uczeń rozumie: • pojęcia: Akademia Zamojska, arrasy • wpływ królowej Bony na rozwój renesansu na ziemiach polskich Uczeń potrafi: • wskazać cechy charakterystyczne architektury renesansu na przykładzie ratusza w Poznaniu	Uczeń zna: • najważniejsze zmiany dokonane na Wawelu w okresie rządów Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta Uczeń potrafi: • scharakteryzować system edukacji na ziemiach polskich w okresie renesansu	
9. Unia lubelska	Uczeń zna: • datę: 1569 • ramy chronologiczne istnienia pierwszej Rzeczypospolitej Uczeń rozumie: • pojęcia: Korona, Rzeczpospolita Uczeń potrafi: • wskazać na mapie ziemie wcielone przez	Uczeń zna: • postanowienia unii lubelskiej Uczeń rozumie: • pojęcia: unia realna, Rzeczpospolita Obojga Narodów Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego Polacy dążyli do zawarcia ściślejszej unii z Litwą	Uczeń rozumie: • przyczyny konfliktu między Polakami i Litwinami dotyczącego realizacji postanowień unii z 1386 r. Uczeń potrafi: • scharakteryzować stanowisko polskiej i litewskiej szlachty oraz litewskich magnatów wobec nowej unii	Uczeń zna: • okoliczności zwołania polsko-litewskiego sejmiku do Lublina Uczeń rozumie: • pojęcie: polonizacja Uczeń potrafi: • omówić przebieg obrad sejmiku w Lublinie • scharakteryzować funkcjonowanie nowej	Uczeń rozumie: • z czego wynikają różnice w ocenie unii lubelskiej przez Polaków i Litwinów Uczeń potrafi: • dokonać oceny unii lubelskiej

	Zygmunta Augusta do Polski i obszar Rzeczypospolitej po unii lubelskiej	wymienić elementy wspólne i odrębne dla Polski i Litwy	wskazać korzyści nowej unii dla Polaków i Litwinów	unii łączącej Polskę i Litwę	
10. Bezkrólewie i wolna elekcja	Uczeń zna: - postać: Henryka Walezego Uczeń rozumie: - pojęcia: wolna elekcja, absolutyzm, artykuły henrykowskie Uczeń potrafi: - wyjaśnić zasady, na jakich przeprowadzano wolną elekcję	Uczeń zna: - główne narodowości zamieszkujące Rzeczypospolitą w XVI w. - postanowienia konfederacji warszawskiej i artykułów henrykowskich Uczeń rozumie: - pojęcia: konfederacja warszawska, <i>pacta conventa</i> Uczeń potrafi: - wskazać różnice między artykułami henrykowskimi i <i>pacta conventa</i>	Uczeń zna: - datę: 1573 Uczeń rozumie: - pojęcia: konfederacje wojewódzkie, interreks Uczeń potrafi: - wyjaśnić, z czego wynikała uprzywilejowana pozycja stanu szlacheckiego - przedstawić organizację państwa w okresie bezkrólewia	Uczeń rozumie: - znaczenie aktu konfederacji warszawskiej Uczeń potrafi: - scharakteryzować Rzeczypospolitą w drugiej połowie XVI w. - opisać przebieg pierwszej wolnej elekcji - wyjaśnić, dlaczego każdy władca zobowiązywał się do przestrzegania artykułów henrykowskich	Uczeń potrafi: - wyjaśnić, z czego wynikały obawy szlachty przed nowo wybranym władcą - dokonać bilansu korzyści i strat wynikających z funkcjonowania wolnej elekcji
Złoty wiek (lekcja powtórzeniowa)					
Sprawdzian wiadomości					
12. Wojny ze Szwecją i z Moskwą	Uczeń zna: - postać: Zygmunta III Wazy - lata panowania dynastii Wazów w Polsce	Uczeń zna: - datę: 1587 - postacie: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego	Uczeń zna: daty: 1600–1611, 1605, 1609, 1610, 1618 Uczeń potrafi:	Uczeń zna: - postać: Dymitra Samozwańca Uczeń rozumie: - pojęcia: wielka smuta, dymitriada	Uczeń potrafi: scharakteryzować sytuację w państwie moskiewskim po śmierci Iwana IV Groźnego

	Uczeń rozumie: dlaczego elekcja z 1587 r. zakończyła się wojną domową	- warunki rozejmu kończącego wojnę z Moskwą Uczeń rozumie: - pojęcie: hetman - motywy, które kierowały polską szlachtą i polskim władcą podczas konfliktu z Moskwą Uczeń potrafi: - przedstawić najważniejsze wydarzenia konfliktu polsko-szwedzkiego i polsko-moskiewskiego - zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z wojną polsko-szwedzką i polsko-moskiewską	- opowiedzieć o przebiegu elekcji po śmierci Stefana Batorego - wyjaśnić przyczyny wybuchu wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją - wyjaśnić, co zadecydowało o polskim zwycięstwie pod Kircholmem	Uczeń potrafi: - scharakteryzować politykę władców Szwecji - dostrzec wpływ konfliktu Rzeczypospolitej z Moskwą na relacje między mieszkańcami obu państw	ocenić postępowanie Polaków na terenie państwa moskiewskiego
13. Konflikty z Turcją i ze Szwecją	Uczeń potrafi: - wyjaśnić, kim byli Kozacy - dostrzec przesłanki, które wskazywały, że zakończył się złoty wiek	Uczeń rozumie: - pojęcia: Zaporozże, srebrny wiek Uczeń potrafi: - zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z wojną polsko-turecką oraz z konfliktem polsko-szwedzkim 1626–1629	Uczeń zna: - daty: 1620, 1621, 1626, 1629 - warunki pokoju kończącego wojnę z Turcją i rozejmu ze Szwecją zawartego w 1629 r. Uczeń potrafi: - scharakteryzować relacje między Rzeczypospolitą i Turcją w XVI w. - wyjaśnić, co oznaczały dla Rzeczypospolitej warunki rozejmu podpisanego w 1629 r.	Uczeń rozumie: - czynniki, które zadecydowały o sukcesach Szwedów Uczeń potrafi: - przedstawić okoliczności, w których doszło do wybuchu wojny z Turcją - określić, jaki wpływ na sytuację Rzeczypospolitej miały konflikty, w których uczestniczyła w pierwszej połowie XVII w.	Uczeń potrafi: ocenić postać i dokonania Zygmunta III Wazy

14. Powstanie Chmielnickiego	Uczeń zna: • datę: 1648 • postaci: Bohdana Chmielnickiego, Władysława IV Wazy, Jana II Kazimierza Uczeń rozumie: • przyczyny niechęci mieszkańców Ukrainy do Polaków	Uczeń zna: • bezpośrednią przyczynę wybuchu powstania na Ukrainie Uczeń potrafi: • przedstawić plany polityczne Władysława IV Wazy • wyjaśnić przyczyny klęski Polaków w pierwszej fazie powstania na Ukrainie	Uczeń zna: • daty: 1635, 1649, 1651, 1654 • postać: Jeremiego Wiśniowieckiego • warunki rozejmu ze Szwecją z 1635 r. • główne żądania szlachty ukraińskiej w okresie rządów Władysława IV Wazy Uczeń potrafi: • przedstawić skutki przyłączenia Ukrainy do Polski • dostrzec przyczyny niezadowolenia Kozaków nierejestrowych	Uczeń zna: • warunki ugody zborowskiej i postanowienia ugody w Perejasławiu Uczeń rozumie: • pojęcie: rejestr Kozaków • związek między przebiegiem powstania a żądaniami Chmielnickiego • dlaczego do konfliktu między Polakami a Kozakami wchodziła Moskwa Uczeń potrafi: • przedstawić najważniejsze wydarzenia powstania na Ukrainie • zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z powstaniem na Ukrainie	Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego ugoda zborowska nie zakończyła konfliktu polsko-ukraińskiego • wyjaśnić znaczenie ugody w Perejasławiu dla polskiej polityki na Ukrainie • wyjaśnić, dlaczego Polacy i Kozacy doprowadzili do wybuchu powstania
15. Potop	Uczeń zna: • daty: 1655–1660 • postać: Stefana Czarnieckiego Uczeń rozumie: • pojęcie: potop	Uczeń zna: • uczestników i przyczyny konfliktu o panowanie nad Morzem Bałtyckim Uczeń potrafi: • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do szwedzkiego ataku na Rzeczpospolitą w 1655 r.	Uczeń zna: • warunki pokoju w Oliwie, ugody hadziackiej i rozejmu w Andruszowie Uczeń rozumie: • pojęcie: śluby lwowskie • przyczyny, które skłoniły polską szlachtę do popierania króla szwedzkiego	Uczeń zna: • daty: 1654–1667, 1656, 1657, 1658, 1660, 1667 • postaci: Karola X Gustawa, Janusza Radziwiłła Uczeń rozumie: • związek między zawarciem ugody w Perejasławiu	Uczeń rozumie: • dlaczego ugoda hadziacka nie mogła spełnić pokładanych w niej nadziei Uczeń potrafi: • znaczenie decyzji podjętej przez Jana Kazimierza wobec

		• zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z wojną polsko-szwedzką	Uczeń potrafi: • wyjaśnić postawy polskiej szlachty w pierwszym etapie wojny ze Szwecją	a wybuchem wojny Rzeczypospolitej z Moskwą Uczeń potrafi: • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do wznowienia wojny z Moskwą	elektora brandenburskiego • ocenić wpływ wojen prowadzonych ze Szwecją i z Moskwą na dalsze losy Rzeczypospolitej
16. Kryzys Rzeczypospolitej	Uczeń rozumie: • pojęcia: magnateria, <i>liberum veto</i> Uczeń potrafi: • wymienić główne przyczyny słabości Rzeczypospolitej	Uczeń zna: • datę: 1668 Uczeń rozumie: • pojęcie: „złota wolność” Uczeń potrafi: • przedstawić wpływ, jaki miało na państwo nadużywanie <i>liberum veto</i> • wyjaśnić, komu służyło zrywanie sejmów	Uczeń zna: • okoliczności, w jakich po raz pierwszy została zastosowana zasada <i>liberum veto</i> Uczeń rozumie: • pojęcia: dewaluacja, zasada jednomyślności (jednogodności), zasada jedności • jakie czynniki doprowadziły do wzrostu znaczenia magnaterii Uczeń potrafi: • dostrzec wpływ wojen w XVII w. na odejście szlachty od przestrzegania zasad tolerancji religijnej • scharakteryzować polską magnaterię w XVII w. • wyjaśnić, z czego wynikała zasada jednomyślności	Uczeń zna: • daty: 1652, 1658, 1666 Uczeń potrafi: • przedstawić najważniejsze skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w latach 1648–1667 • wyjaśnić, z czego wynikały różne postawy magnaterii w XVII w. • dostrzec związek między wzrostem znaczenia magnaterii a paraliżem pracy sejmu	Uczeń potrafi: • dokonać oceny sytuacji Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII w.
17. Wojny z Turcją	Uczeń zna: • daty: 1674, 1683 • postać: Jana III Sobieskiego	Uczeń rozumie: • pojęcie: odsiecz Wiednia Uczeń potrafi:	Uczeń zna: • daty: 1672, 1673, 1699 • warunki pokoju w Karłowicach	Uczeń zna: • postać: Kara Mustafy Uczeń rozumie: • pojęcie: wielki wezyr	Uczeń potrafi: • dostrzec znaczenie odsieczy wiedeńskiej dla dalszego przebiegu konfliktu z Turcją

		dostrzec wpływ <i>liberum veto</i> na sytuację Rzeczypospolitej w czasie konfliktu z Turcją	Uczeń rozumie: - pojęcie: jasyr - dłaczego doszło do wznowienia wojny z Turcją Uczeń potrafi: - przedstawić okoliczności, w jakich doszło do wybuchu wojny z Turcją	Uczeń potrafi: przedstawić sytuację wewnętrzną Rzeczypospolitej w okresie rządów Jana III Sobieskiego	ocenić postać i dokonania Jana III Sobieskiego
18. Barok i sarmatyzm	Uczeń zna: - główne przyczyny słabości Rzeczypospolitej w XVII w. Uczeń rozumie: - pojęcie: sarmatyzm Uczeń potrafi: - wymienić główne cechy ideologii sarmackiej	Uczeń rozumie: - pojęcie: barok Uczeń potrafi: - podać przykłady budowli barokowych na ziemiach polskich, w tym we własnym regionie	Uczeń zna: - datę: 1568 - ramy chronologiczne epoki baroku Uczeń rozumie: - pojęcia: lęk przed pustką, światłocień Uczeń potrafi: - scharakteryzować architekturę i rzeźbę baroku - scharakteryzować polskie malarstwo barokowe - dostrzec wpływ sarmatyzmu na postawę polskiej szlachty wobec sytuacji wewnętrznej Rzeczypospolitej w XVII w.	Uczeń zna: - postać: Rembrandta Uczeń rozumie: - związek między wzrostem religijności Europejczyków a pojawieniem się baroku Uczeń potrafi: - scharakteryzować sytuację w Europie w XVII w.	Uczeń zna: - okoliczności, w jakich doszło do narodzin baroku Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego na przełomie XVI i XVII w. zakończył się renesans
Rzeczpospolita w XVII wieku (lekcja powtórzeniowa)					
Sprawdzian wiadomości					

19. Absolutyzm we Francji	Uczeń zna: - postać: Ludwika XIV Uczeń rozumie: - pojęcie: absolutyzm Uczeń potrafi: - wyjaśnić, jaką rolę w absolutyzmie odgrywał monarcha	Uczeń rozumie: - pojęcie: monarchia absolutna Uczeń potrafi: - wymienić najważniejsze skutki rządów Ludwika XIV	Uczeń zna: - postać: Henryka IV Uczeń rozumie: - czym charakteryzowała się polityka gospodarcza Francji w okresie rządów Ludwika XIV	Uczeń zna: - daty: 1661, 1685 - postacie: Jeana Baptiste’a Colberta, Moliera Uczeń potrafi: - scharakteryzować absolutyzm Ludwika XIV - przedstawić dokonania kultury francuskiej epoki Ludwika XIV	Uczeń potrafi: - przedstawić dokonania Francji Ludwika XIV w dziedzinie wojskowości - dokonać bilansu rządów Ludwika XIV
20. Monarchia parlamentarna w Anglii	Uczeń rozumie: - pojęcie: monarchia parlamentarna Uczeń potrafi: - wyjaśnić, czym charakteryzowała się angielska monarchia parlamentarna	Uczeń zna: - organizację parlamentu angielskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: Izba Lordów, Izba Gmin	Uczeń rozumie: przyczyny konfliktu między królem i parlamentem	Uczeń zna: - datę: 1689 - postać: Wilhelma III Orańskiego - najważniejsze postanowienia zawarte w Deklaracji praw Uczeń rozumie: - pojęcie: Deklaracja praw	Uczeń potrafi: porównać i ocenić absolutyzm oraz monarchię parlamentarną na przykładzie Francji Ludwika XIV i Anglii po 1689 r.
21. Oświecenie w Europie	Uczeń zna: - postacie: Jeana-Jacques’a Rousseau, Monteskiusza - najważniejsze odkrycia i wynalazki XVIII w. Uczeń rozumie: - pojęcia: oświecenie, umowa społeczna, trójpodział władzy Uczeń potrafi:	Uczeń zna: - elementy starego ładu Uczeń rozumie: - pojęcie: stary ład Uczeń potrafi: - wyjaśnić, które grupy społeczne mogły się sprzeciwiać staremu ładowi	Uczeń zna: - postacie: Beniamina Franklina, braci Montgolfier, Denisa Diderota, Woltera, - ramy chronologiczne epoki oświecenia Uczeń rozumie: - pojęcia: filozofowie, deizm Uczeń potrafi:	Uczeń rozumie: - pojęcia: <i>Wielka encyklopedia francuska</i>, powiastki filozoficzne, klasycyzm Uczeń potrafi: - wyjaśnić, w jakim celu powstała <i>Wielka encyklopedia francuska</i> - przedstawić najważniejsze osiągnięcia epoki	Uczeń potrafi: ocenić wpływ nauki na życie i sposób myślenia ludzi żyjących w XVIII w.

	• wyjaśnić, na czym polegała idea umowy społecznej i trójpodziału władzy	• wyjaśnić, na czym opierała się nowożytna nauka	• scharakteryzować sytuację polityczną i społeczną Europy starego ładu • przedstawić najważniejsze poglądy filozofów oświecenia	oświecenia w literaturze, architekturze i sztuce	
22. Nowe potęgi w Europie	Uczeń rozumie: • pojęcie: absolutyzm oświecony	Uczeń potrafi: • wskazać na mapie Prusy oraz obszary, o które to państwo powiększyło się w ciągu XVIII w.	Uczeń rozumie: • pojęcie: Królestwo Prus Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak doszło do uniezależnienia się Prus Książęcych od Polski	Uczeń zna: • datę: 1701 • postać: Fryderyka II Wielkiego Uczeń rozumie: • pojęcie: militaryzm • zagrożenia dla Rzeczypospolitej związane z reformami państw sąsiednich prowadzonych w duchu oświeconego absolutyzmu Uczeń potrafi: • przedstawić główne reformy Fryderyka II Wielkiego	Uczeń potrafi: • ocenić, w czym interesie władcy Rosji, Prus i Austrii prowadzili reformy w duchu oświeconego absolutyzmu
23. Powstanie Stanów Zjednoczonych	Uczeń zna: • postacie: Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: Indianie, Deklaracja niepodległości Uczeń potrafi: • wskazać idee oświecenia, na które	Uczeń zna: • datę: 4 lipca 1776 • postać: Jerzego Waszyngtona Uczeń potrafi: • przedstawić polski wkład w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych	Uczeń zna: • daty: 1783, 1787, 1791 • główne zasady polityki prowadzonej przez rząd brytyjski wobec kolonii • ramy chronologiczne amerykańskiej wojny o niepodległość Uczeń rozumie: • pojęcia: Korona Brytyjska, „bostońska herbatka”	Uczeń zna: • daty: 1773, 1781 • przykładowe prawa zapisane w Karcie praw Uczeń rozumie: • pojęcie: Karta praw Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak doszło do powstania kolonii angielskich w Ameryce Północnej	Uczeń potrafi: • wyjaśnić znaczenie Deklaracji niepodległości • scharakteryzować ustrój Stanów Zjednoczonych • ocenić wpływ idei oświecenia na powstanie państwa amerykańskiego oraz na jego ustrój polityczny

	powołali się autorzy Deklaracji niepodległości i Konstytucji Stanów Zjednoczonych		Uczeń potrafi: • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do wybuchu amerykańskiej wojny o niepodległość • wymienić czynniki, które umożliwiły Amerykanom odniesienie zwycięstwa	• wymienić najważniejsze etapy konfliktu między rządem brytyjskim a kolonistami	
24. Początek rewolucji francuskiej	Uczeń zna: • datę: 14 lipca 1789 • postać: Ludwika XVI • prawa zagwarantowane w Deklaracji praw człowieka i obywatela Uczeń rozumie: • pojęcia: rewolucja francuska, Deklaracja praw człowieka i obywatela, prawa człowieka Uczeń potrafi: • dostrzec wpływ idei oświeceniowych na Deklarację praw człowieka i obywatela	Uczeń zna: • ramy chronologiczne rewolucji francuskiej Uczeń rozumie: • pojęcie: burżuazja Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny niezadowolenia społecznego we Francji	Uczeń rozumie: • pojęcia: Stany Generalne, Zgromadzenie Narodowe, Bastylia Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego stan trzeci ogłosił się Zgromadzeniem Narodowym • opisać okoliczności, w jakich doszło do zburzenia Bastylii	Uczeń potrafi: • scharakteryzować strukturę społeczną Francji w XVIII w. • przedstawić sytuację panującą we Francji przed wybuchem rewolucji	Uczeń potrafi: • ocenić znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela
25. Od monarchii konstytucyjnej do republiki	Uczeń zna: • postać: Maksymiliana Robespierre’a Uczeń rozumie: • pojęcia: jakobini, wielki terror Uczeń potrafi:	Uczeń rozumie: • przesłanie hasła „wolność, równość, braterstwo” Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jakich okolicznościach Francja stała się republiką	Uczeń zna: • daty: 1790, 1791, 1792, 1793, 1794 Uczeń rozumie: • pojęcia: prawica, lewica, centrum, Komitet Ocalenia Publicznego, trybunał rewolucyjny, monarchia konstytucyjna	Uczeń zna: • najważniejsze zasady zawarte w konstytucji francuskiej Uczeń rozumie: • pojęcie: powstanie w Wandei Uczeń potrafi:	Uczeń potrafi: • scharakteryzować ewolucję stosunku rewolucjonistów do Kościoła katolickiego • ocenić dokonania rewolucji francuskiej

	• wyjaśnić, jak funkcjonowała Francja w okresie wielkiego terroru		Uczeń potrafi: • wyjaśnić, na czym polegał podział w parlamencie francuskim po 1791 r. • przedstawić skutki egzekucji Ludwika XVI • dostrzec przyczyny popularności jakobinów	• przedstawić organizację państwa francuskiego po uchwaleniu konstytucji • omówić okoliczności wybuchu wojny między Francją a Prusami i Austrią • przedstawić sytuację polityczną i militarną Francji w okresie istnienia republiki	
Europa i Ameryka w XVII i XVIII wieku (lekcja powtórzeniowa)					
Sprawdzian wiadomości					
26. Czasy saskie	Uczeń zna: • daty: 1697, 1733 • postacie: Augusta II Sasa, Stanisława Leszczyńskiego, Augusta III Sasa • ramy chronologiczne czasów saskich Uczeń rozumie: • pojęcia: czasy saskie	Uczeń zna: • postać: Stanisława Konarskiego Uczeń potrafi: • przedstawić plany polityczne władcy Saksonii po elekcji na króla Rzeczypospolitej • wyjaśnić przyczyny konfliktu między szlachtą a królem Augustem II	Uczeń zna: • datę: 1717 • postanowienia sejmu niemego Uczeń rozumie: • pojęcie: sejm niemy Uczeń potrafi: • wyjaśnić, na czym polegała szkodliwość działań podejmowanych w czasie trzeciej wojny północnej przez Augusta II i Stanisława Leszczyńskiego	Uczeń zna: • daty: 1700, 1709 • postać: Karola XII Uczeń rozumie: • pojęcie: Collegium Nobilium • w jaki sposób Rzeczpospolita stała się państwem zależnym od Rosji Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jakim celu powstało Collegium Nobilium	Uczeń rozumie: • pojęcie: pijarzy Uczeń potrafi: • wyjaśnić okoliczności wybuchu trzeciej wojny północnej i przedstawić przebieg konfliktu • przedstawić skutki trzeciej wojny północnej dla Rzeczypospolitej • scharakteryzować sytuację polityczną, gospodarczą, społeczną i kulturalną Rzeczypospolitej w czasach Augusta III • ocenić czasy saskie

27. Ostatni król Polski	Uczeń zna: • datę: 1772 • postać: Stanisława Augusta Poniatowskiego • państwa uczestniczące w I rozbiórce Polski Uczeń potrafi: • wskazać na mapie tereny odebrane Rzeczypospolitej w trakcie I rozbioru	Uczeń zna: • daty: 1764, 1768 Uczeń rozumie: • przyczyny I rozbioru Polski Uczeń potrafi: • wymienić główne reformy dokonane przez króla krótko po elekcji	Uczeń zna: • daty: 1765, 1767 • uchwały sejmu podjęte w 1768 r. Uczeń rozumie: • pojęcia: Familia (Czartoryscy), prawa kardynalne, Szkoła Rycerska Uczeń potrafi: • wyjaśnić, do czego dążyła rodzina Czartoryskich • wyjaśnić, w jakim celu została założona Szkoła Rycerska • przedstawić przebieg sejmu w 1767 r. • wyjaśnić, w jaki sposób zaborcy uzasadniali I rozbiór Polski	Uczeń rozumie: • do czego dążyła Katarzyna II, doprowadzając do utworzenia trzech konfederacji Uczeń potrafi: • wskazać różnice w dążeniach Familii i władczyni Rosji • scharakteryzować obszary odebrane Rzeczypospolitej w wyniku I rozbioru	Uczeń potrafi: • zanalizować symboliczną wymowę ryciny ukazującej Rzeczpospolitą jako kołacz królewski
28. Czasy stanisławowskie	Uczeń zna: • ramy chronologiczne czasów stanisławowskich • cele istnienia Komisji Edukacji Narodowej (KEN) Uczeń rozumie: • pojęcie: Komisja Edukacji Narodowej (KEN)	Uczeń rozumie: • pojęcia: obiady czwartkowe, czasy stanisławowskie Uczeń potrafi: • wymienić zabytki architektury oświecenia w Polsce, w tym we własnym regionie	Uczeń zna: • daty: 1765, 1773 • postacie: Tadeusza Rejtana, Hugo Kołłątaja Uczeń rozumie: • pojęcie: Rada Nieustająca • przyczyny utworzenia KEN Uczeń potrafi: • przedstawić okoliczności zwołania sejmu rozbiorowego	Uczeń zna: • postacie: Juliana Ursyna Niemcewicza, Ignacego Krasickiego, Marcella Bacciarellego, Canaletta Uczeń rozumie: • pojęcie: klasycyzm Uczeń potrafi: • przedstawić najważniejsze dokonania polskiego teatru, literatury, architektury, malarstwa	Uczeń potrafi: • zanalizować symboliczną wymowę obrazu <i>Rejtan – upadek Polski</i> • scharakteryzować sytuację gospodarczą Rzeczypospolitej w czasach stanisławowskich • ocenić czasy stanisławowskie

			• scharakteryzować system edukacji w Rzeczypospolitej przed utworzeniem KEN • scharakteryzować zmiany wprowadzone w systemie edukacji przez KEN	i rzeźby w epoce oświecenia • na przykładzie pałacu Na Wodzie wskazać główne cechy architektury klasycystycznej	
29. Konstytucja 3 maja	Uczeń zna: • datę: 3 maja 1791 • najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja Uczeń rozumie: • pojęcia: Sejm Wielki (Czteroletni), Ustawa rządowa	Uczeń zna: • programy stronnictw politycznych istniejących w Rzeczypospolitej Uczeń rozumie: • pojęcia: stronnictwo królewskie, stronnictwo magnackie, stronnictwo patriotyczne, Straż Praw Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jakie zmiany wprowadziła Konstytucja 3 maja	Uczeń zna: • daty: 1788, 1788–1792, 1790 • postaci: Stanisława Staszica, Stanisława Małachowskiego • najważniejsze reformy Sejmu Wielkiego Uczeń potrafi: • przedstawić okoliczności zwołania sejmu walnego • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do uchwalenia Ustawy rządowej	Uczeń potrafi: • scharakteryzować sytuację polityczną Rzeczypospolitej w przededniu Sejmu Wielkiego • przedstawić stosunek Rosji i Prus do Rzeczypospolitej • porównać ustrój Rzeczypospolitej przed 3 maja 1791 i po tej dacie	Uczeń potrafi: • opowiedzieć o przebiegu obrad Sejmu Wielkiego • ocenić znaczenie Konstytucji 3 maja jako próby ratowania Rzeczypospolitej
30. II rozbiór Polski	Uczeń zna: • datę: 1793 • postać: Tadeusza Kościuszki • państwa uczestniczące w II rozbiórce Polski Uczeń rozumie: • znaczenie pojęcia: targowica Uczeń potrafi: • wskazać na mapie ziemie odebrane	Uczeń zna: • postać: Józefa Poniatowskiego Uczeń rozumie: • pojęcie: konfederacja targowicka (targowica)	Uczeń zna: • datę: 1792 • postać: Ksawerego Branickiego Uczeń potrafi: • przedstawić okoliczności wybuchu wojny w obronie Konstytucji 3 maja • porównać stosunek sił między armią polską a rosyjską • wyjaśnić, dlaczego król przeszedł do obozu	Uczeń rozumie: • pojęcie: Order Virtuti Militari • dlaczego część magnatów oraz Katarzyna II dążyli do obalenia Konstytucji 3 maja Uczeń potrafi: • wyjaśnić okoliczności, w jakich doszło do ogłoszenia konfederacji targowickiej	Uczeń potrafi: • ocenić postawę magnatów, którzy ogłosili konfederację targowicką • przedstawić okoliczności zwołania i przebieg sejmu w Grodnie • ocenić postawę i działalność króla Stanisława Augusta Poniatowskiego

	Rzeczpospolitej w wyniku II rozbioru		konfederatów targowickich	scharakteryzować obszary odebrane Rzeczpospolitej w wyniku II rozbioru	
31. Upadek Rzeczpospolitej	Uczeń zna: - daty: 1794, 1795 - państwa uczestniczące w III rozbiorze Polski - główne przyczyny upadku Rzeczpospolitej Uczeń rozumie: - pojęcia: Naczelnik powstania, insurekcja kościuszkowska (powstanie kościuszkowskie), kosynierzy Uczeń potrafi: - wskazać na mapie ziemie odebrane Rzeczpospolitej w wyniku III rozbioru	Uczeń zna: - bezpośrednią przyczynę wybuchu powstania kościuszkowskiego Uczeń rozumie: - znaczenie polskiego zwycięstwa pod Racławicami - dlaczego Rzeczpospolita upadła Uczeń potrafi: - przedstawić najważniejsze wydarzenia związane z przebiegiem powstania kościuszkowskiego - wskazać na mapie miejsca związane z przebiegiem powstania kościuszkowskiego	Uczeń zna: - postanowienia Uniwersału połanieckiego Uczeń rozumie: - pojęcie: Uniwersał połaniecki Uczeń potrafi: - przedstawić plany polskich patriotów - dodrzec przyczyny, które zadecydowały o klęsce masowego poboru do wojska	Uczeń zna: - postać: Antoniego Madalińskiego Uczeń potrafi: - dodrzec przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego - scharakteryzować obszary odebrane Rzeczpospolitej w wyniku III rozbioru	Uczeń potrafi: - scharakteryzować sytuację w Polsce po II rozbiorze - rozdzielić wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczpospolitej
Ostatnie stulecie I Rzeczpospolitej (lekcja powtórzeniowa)					
Sprawdzian wiadomości					

32. Podboje Napoleona	Uczeń zna: - postać: Napoleona Bonapartego - cele polityczne Napoleona Uczeń potrafi: - wyjaśnić, w jaki sposób Napoleon przejął władzę we Francji - wskazać na mapie zasięg podbojów dokonanych przez Napoleona	Uczeń zna: - datę: 1804 - ramy chronologiczne wojen napoleońskich Uczeń potrafi: - przedstawić wpływ wojen napoleońskich na pozycję Francji w Europie	Uczeń rozumie: - pojęcia: dyktatoriat, konsulat, konkordat, Kodeks Napoleona Uczeń potrafi: - przedstawić okoliczności, w jakich dyktatoriat przejął władzę we Francji - przedstawić działalność Napoleona w okresie konsultatu	Uczeń zna: - postanowienia konstytucji francuskiej z 1795 r. - cel powstania Kodeksu Napoleona Uczeń rozumie: - pojęcie: kampania włoska - znaczenie Kodeksu Napoleona dla rozwoju prawa Uczeń potrafi: - scharakteryzować rządy dyktatoriatu - opisać działalność Napoleona we Włoszech - określić, jak zmieniło się nastawienie części społeczeństwa francuskiego do polityki podbojów Napoleona - wyjaśnić, z czego wynikało negatywne nastawienie do Napoleona wśród innych narodów europejskich	Uczeń zna: - daty: 1795, 1796, 1799, 1801 Uczeń rozumie: - związek między planami Napoleona a relacjami między Francją a innymi krajami Europy Uczeń potrafi: - dostrzec zmiany w Europie zachodzące pod wpływem podbojów Napoleona - ocenić działania polityczne i wojskowe Napoleona
33. Po III rozbiórce Polski			Uczeń zna: - datę: 1806 Uczeń potrafi: - dostrzec przyczyny zaufania, którym Polacy obdarzyli Napoleona	Uczeń rozumie: jakie motywy kierowały Napoleonem	Uczeń potrafi: - scharakteryzować stosunek Napoleona do sprawy polskiej - przedstawić okoliczności wkroczenia wojsk francuskich na ziemię polskie

34. Księstwo Warszawskie	Uczeń zna: • daty: 1807, 1815 • postać: Józefa Poniatowskiego • okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego Uczeń rozumie: • powody rozczarowania Polaków Księstwem Warszawskim Uczeń potrafi: • wskazać na mapie obszar Księstwa Warszawskiego oraz zmiany terytorialne, do jakich doszło w 1809 r.	Uczeń rozumie: • pojęcie: Wielka Armia Uczeń potrafi: • wskazać przejawy zależności i niezależności Księstwa Warszawskiego	Uczeń rozumie: • pojęcie: sto dni Napoleona Uczeń potrafi: • podać podstawowe informacje na temat Księstwa Warszawskiego • wyjaśnić, jak doszło do klęski Napoleona	Uczeń rozumie: • pojęcie: bitwa narodów • z czego wynikała nazwa, jaką Napoleon nadał utworzonemu przez siebie Księstwu Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny wybuchu wojny Napoleona z Rosją	Uczeń zna: • daty: 1808, 1809, 1812, 1813 • okoliczności, w jakich doszło do szarży polskich żołnierzy pod Somosierrą Uczeń rozumie: • cel taktyki stosowanej przez Rosjan podczas wojny z Napoleonem • przyczyny klęski wyprawy Napoleona na Rosję Uczeń potrafi: • opowiedzieć o bitwie pod Somosierrą • przedstawić przygotowania Francuzów do wyprawy na Rosję • ocenić politykę Napoleona wobec Polaków
Okres napoleoński (lekcja powtórzeniowa)					
Sprawdzian wiadomości					